

IBSEN
A VADKACSA

1. A CSELEKMÉNY ELEMEI

- a) Melyik országban és mikor játszódik a dráma?
- b) Mennyi a cselekményidő? Találkoztál korábban ilyen rövid idő alatt játszódó drámával?
- c) Milyen társadalmi réteg, csoport tagjai a szereplők?

2. AZ EXPOZÍCIÓ

Gyűjtsd ki *A vadkacsa* első felvonásából a szereplőkre, a múltra és a jelenre vonatkozó információkat!

Csoportosítsd ezeket a táblázat szempontjai szerint! (Írj ikszeket a táblázatba a megfelelő helyekre! 3 példát beírtam.) Bővítsd legalább tíz sorral a táblázatot.

Szempontok:

- a) Új információ (a néző vagy valamelyik szereplő számára).
- b) Később kiderül, hogy másként áll a helyzet, vagy a későbbi információ visszamenőleg átminősíti a korábbi.
- c) Végig nem derül ki a drámában, hogyan is történt a dolog.

az információ	a)	b)	c)
Nagy kakas volt Hakon Werle.	x		x
Gregers Werle nem jár le a hegyről, kb. 17 éve volt otthon.	x		
Hjalmar szerint apjának nincs rajta kívül senkije, akire támaszkodhatna.	x	x	

3. MI DERÜL KI A MÚLTBÓL?

Válaszolj a kérdésekre, és válaszaidat indokold a szövegből!

- a) Miféle kapcsolat volt Werle, Gina és Hjalmar között?
- b) Ki és miért kezdeményezi a múlt feltárását?
- c) Hjalmar hogyan viszonyul ehhez a múlt tisztázáshoz?
- d) A múlthoz való viszony, a múlt tisztázása milyen szerepet játszik a dráma egészében, a dramaturgia megteremtésében?

4. A SZERKEZET – A MŰ FORDULÓPONTJAI AZ EGYES FELVONÁSOKBAN

A) I. felvonás

- a) Fogalmazs meg, mi az a szituáció, amely elindítja a drámai cselekménysort!
- b) Mi által válik fenntarthatatlanná ez a kezdeti szituáció?
- c) Milyen tettváltásokra kerül sor ebben a felvonásban? Foglald T-táblázatba ezeket! (A későbbiekben is többször kérem, hogy ilyen táblázatot készíts, de már nem szerkesztem a szövegbe.)

lépés (kié?)	ellenlépés (kié?)

d) Milyen fordulat van már az I. felvonásban?

– A cselekményben:

– Valamilyen felismerés valamelyik szereplő részéről:

– Valamelyik szereplőnek valamilyen életfordulata:

– Valamelyik szereplő megtisztul-e erkölcsi szempontból?

e) A konfliktusos drámák felépítésére gondolva miféle konfliktus van itt, és milyen bonyodalom veszi kezdetét, vagy legalább is sejtetődik?

B) II. felvonás

- a) Milyen tettváltásokra kerül sor ebben a felvonásban? Foglald T-táblázatba ezeket!
- b) Van-e fordulat a II. felvonásban?
 - A cselekményben:
 - Valamilyen felismerés valamelyik szereplő részéről:
 - Valamelyik szereplőnek valamelyen életfordulata:
 - Valamelyik szereplő megtisztul-e erkölcsi szempontból?
- c) Milyen konfliktusok (de legalábbis problémák) lehetősége mutatkozik meg ebben a felvonásban?

C) III. felvonás

- a) Milyen tettváltásokra kerül sor ebben a felvonásban? Foglald T-táblázatba ezeket!
- b) Van-e fordulat a III. felvonásban?
 - A cselekményben:
 - Valamilyen felismerés valamelyik szereplő részéről:
 - Valamelyik szereplőnek valamelyen életfordulata:
 - Valamelyik szereplő megtisztul-e erkölcsi szempontból?
- d) Milyen konfliktusok (vagy legalábbis problémák) mutatkoznak meg ebben a felvonásban?

D) IV. felvonás

- a) Milyen tettváltásokra kerül sor ebben a felvonásban? Foglald T-táblázatba ezeket!
- b) Milyen fordulatok vannak a IV. felvonásban?
 - A cselekményben:
 - Valamilyen felismerés valamelyik szereplő részéről:
 - Valamelyik szereplőnek valamelyen életfordulata:
 - Valamelyik szereplő megtisztul-e erkölcsi szempontból?
- c) Milyen konfliktusok vannak ebben a felvonásban? Hol van a tetőpont, ahonnan az egész dráma fordulatot vesz? Milyen megoldás lehetőségét sugallja Gregers?

E) V. felvonás

- b) Milyen fordulatok vannak az V. felvonásban?
 - A cselekményben:
 - Valamilyen felismerés valamelyik szereplő részéről:
 - Valamelyik szereplőnek valamelyen életfordulata:
 - Valamelyik szereplő megtisztul-e erkölcsi szempontból?
- c) Mi a drámai helyzet megoldása, ami más szempontból tetőpont?
- d) Hasonlítsátok össze a drámai végszituációt a kezdetivel! Mi a különbség?

- 5. A SZERKEZET – A DRÁMA FORDULÓPONTJAI AZ EGYES SZEREPLŐK SZEMPONTJÁBÓL
Milyen fordulatok következnek be (A) Hjalmarral, (B) Gregersszel, (C) Ginával, (D) Hedviggel kapcsolatban a mű folyamán? (Jegyezd föl a szöveghelyet is!)

 - a) A cselekményben – azaz milyen nem megszokott tettei vannak?
 - b) Milyen felismerésekre jut – mikor, kinek vagy minek a hatására?
 - c) Milyen életfordulatait figyelhetjük meg?
 - d) Megtisztul-e erkölcsi szempontból?

- 6. HJALMAR „KIS” HAZUGSÁGAI
 - a) Sorold föl, hányszor és miket hazudik Hjalmar, amikor hazaérkezik a vacsoráról!
 - b) És az egész 2. felvonásban?
 - c) Mikor mond igazat?
 - d) Rokonszenvesnek vagy ellenszenvesnek találtad az 1. felvonásban? És a 2.-ban? Miért?

7. HJALMAR NAGY HAZUGSÁGA – A CSALÁD HAZUGSÁGA

Adj választ a kérdésekre és indokold a szövegből!

- Mi minden derül ki az Ekdal család életmódjáról? (Gondold például az étkezési szokásokra!) Ki dolgozik és mit? Milyen a munkamegosztás? (Ne csak a 2. felvonásra gondold!)
- Miket állít Hjalmar önmagáról, és ezzel szemben mi az igazság? Mit tesz vagy nem tesz?
- Mit gondol a családjáról Hjalmar, mielőtt „minden” kiderül?
- Mi a foglalkozása, ennek milyen metaforikus, jelképes jelentése lehet?
- Mi Hjalmar életcélja? Mit gondol magáról?
- Hogyan nevezi Relling ezt a fajta önbecsapást, ezt a hamis mítoszt?
- Ismersz olyan embert, akinek ekkora különbség van a szavai és a tettei, az énképe és a valódi személyisége között?
- Szerinted lehet így boldogan élni? Mindenki alkalmas az igazság elviselésére?

8. HJALMAR BESZÉDMÓDJA

- Mit nevezünk közhelynek?
- Keress a megszólalásaiból közhelyes mondatokat, szókapcsolatokat!
- Mi az oka annak, hogy Hjalmarnek rengeteg közhelyes szövege van?
- Milyen kifejezőmód, hangvétel jellemzi még Hjalmar megszólalásait?
Pl. „...ez a nagy eszme minden életerőtmet felemészti.”, „Igaz emberségem követeli a jogait!”, „...olykor az emberi lét sötét és rejtelmes dolgaiba is belepillantunk.”, „Meglehet, szűk és szegényes ez a hajlék, mégis otthon, drága Ginám...”, „...hogyan hajlékot keressek ősz atyámnak s jómagamnak.”
- Véleményed szerint mi az oka ennek a hangvételnek?
- A pisztoly történetében két párhuzamos esetet mesél el Hjalmar. Hogyan és miért így mesél? Mit árul el ez a személyiségéről?
- Vizsgáld meg azt is, milyen beszédhelyzetben hangzanak el a közhelyes mondatok! Hitelesítik vagy visszavonják a „bölcsségeket” és a pátoszt?
- Hogyan függ össze a beszédstílus, a mondatok tartalma, Hjalmar viselkedése és élethazugsága?

9. SZIMBOLIKUS VEZÉRMOTÍVUMOK

„A vadkacsa az illúzióvilág központja, az élethazugság és a tisztaság különmemű és személyenként módosuló élettartalmainak valódi emberi kapcsolatokat olykor összefoglaló, olykor helyettesítő, érzéketes foglalata: jelképe. Nemcsak egyedi szimbólum, hanem – a drámatörténetben nagy jövő előtt álló, korszakos fontosságú s a korra jellemző – visszatérő, szimbolikus vezérmotívum is, a kompozíció eleme. A figurák úgy telefonálnak tárgyi, intellektuális, érzelmi, esetleg mitikus környezetük vonatkozásrendszerébe, hogy e rendszer bemutatásával jellemezhetőek hitelesen. E széttartó vonatkozásrendszer szerkezeti összefogására szolgál a vezérmotívum.” (Egri Péter)

Készíts gondolattérképet úgy, hogy (A) **a padlás** (B) **a tenger mélye** (C) **az erdő** (D) **a vadkacsa** (E) **a vadászkutya** (F) **a bűz** (G) **a felejtés** (H) **a 13.-nak lenni** (I) **a furulya** (J) **a sör, vajás kenyér** (K) **a furulya** és (L) **a vakság** (mint jelképes értelmű helyszínek, tárgyak, állapotok) legyen a téma, ez álljon a térkép centrumában!

Legyen szempontod mindenképpen az is, hogy hogyan kapcsolódik ez a többi motívumhoz a darabban, illetve, hogy mit jelent az egyes szereplők számára!